

Raport de monitorizare
ianuarie – aprilie 2006

Transparenta Fondurilor europene în România*
Presa românească despre banii europeni

LGI

Local Government and Public Service Reform Initiative
of the Open Society Institute
PO Box 519, H-1397 Budapest, Hungary
Phone: (36-1) 327-3104 Fax: (36-1) 327-3105
Email: lgprog@osi.hu
<http://www.osi.hu/lgi>

* Proiect finantat de Open Society Institute Budapest prin *Local Government and Public Service Reform Initiative*

Cuprins

Obiectivele cercetării metodologie	2
Scopul cercetării:	2
Obiectivele cercetării:	2
Publicații monitorizate	2
Indicatori urmăriți	3
Presă scrisă locală	4
Frecvența articolelor despre fonduri europene în publicațiile monitorizate:	5
Frecvența articolelor care abordează probleme în implementarea fondurilor europene, pe județe:.....	5
Cele mai frecvente tipuri de probleme în asociate cu programele de finanțare nerambursabile:.....	6
Programe de finanțare asociate cu probleme:.....	8
Programele de finanțare asociate cel mai frecvent cu cazuri de corupție: .	10
Cauza problemelor apărute în implementarea fondurilor europene:.....	10
Presă scrisă centrală	11
Tipurile articolelor care au ca temă fondurile europene în presa scrisă centrală.....	11
Frecvența articolelor despre fondurile europene în presa scrisă centrală .	12
Tipurile de probleme în implementarea fondurilor europene, în presa centrală.....	13
Programe de finanțare asociate cu probleme	14
Concluzii generale	15
Frecvența articolelor dedicate fondurilor europene în presa scrisă locală și centrală.....	15
Tipurile de probleme, sinteză	16
Programe asociate cu probleme, sinteză	17
Programe de finanțare implicate în cazuri de corupție, sinteză	18
Cauza problemelor, sinteză	18

Obiectivele cercetării metodologie

Scopul cercetării:

Cercetarea de față își propune să analizeze modul în care presa românească tratează procesul de implementare al fondurilor europene. Rezultatele monitorizării vor fi folosite în selecția a două județe pentru desfășurarea proiectului "Transparența Fondurilor Europene în România".

Obiectivele cercetării:

- Analiza articolelor dedicate subiectului fondurilor europene în România, în perioada ianuarie – aprilie 2006.
- Analiza felului în care articolele din presa românească tratează problemele legate de implementarea fondurilor europene în România.
- Obținerea de criterii în vederea selectării celor două județe pilot pentru desfășurare proiectului "Transparența Fondurilor Europene în România".

Au fost monitorizate 30 de cotidiene locale și cinci cotidiene centrale după cum urmează:

Publicații centrale: *Adevărul, Evenimentul Zilei, Cotidianul, Jurnalul Național, Ziua*

Publicații locale: *Monitorul de Botoșani, Buna Ziua Brașov, Obiectiv Vocea Brăilei, Buna Ziua Ardeal, Gazeta de Sud, Ediție Speciala, Jurnalul de Constanta, Ziarul de Vrancea, Viata Libera, Ziarul de Iași, Informația Zilei, Agenda Zilei, Renașterea Bănățeana, Obiectiv Tulcea, Adevărul de Arad, Gazeta de Maramureș, Monitorul de Vaslui, Gazeta de Oradea, Impact in Gorj, Curierul Zilei, Jurnalul de Ialomița, Observator de Călăraș, Observator de*

Covasna, Ziarul de Sibiu, Gazeta de Bistrița, Monitorul de Neamț, Monitorul de Suceava, Ziarul de Mureș, Ziarul de Bacău.

În analiză au fost urmăriți următorii indicatori:

1. frecvența articolelor despre fonduri europene
2. frecvența articolelor despre fonduri europene folosite local vs. alte zone
3. tipuri de articole (poveste de succes, absorbție, informare, probleme)
4. tipuri de probleme întâlnite (**probleme ale sistemului administrativ**, probleme interne ale sistemului administrativ din România - de la slaba pregătirea a funcționarilor până la problemele de comunicare inter-instituționale; **corupție**, însumează abuzuri în serviciu contra interesului public, conflicte de interese, deturnări de fonduri, nerespectarea reglementărilor în vigoare, fraudă etc. **lipsa fonduri de cofinanțare**, **birocratie**, documentația stufoasă, traseul administrativ pentru obținerea documentației, procedurile de finanțare și de cofinanțare/creditare; **management deficitar**, se referă la modul în care recipienții utilizează fondurile pentru proiecte, nu include autoritățile, **lipsa know-how-ului**, se referă la lipsa cunoștințelor minimale sau a expertizei celor care accesează fondurile (beneficiari privați), nu include autoritățile, **instabilitate legislativa** se referă la decizia Ministerului Agriculturii de a înjumătăți subvențiile pentru domeniul zootehnic.
5. linii de finanțare asociate cu probleme
6. cauza problemelor (beneficiarul; autoritățile, instituții creditoare, alți actori)

Au fost considerate **articole de informare** acele articole care prezentau informații despre procesul de implementare al fondurilor europene (ex. lansarea unei noi linii de finanțare sau diverse oportunități, întâlniri pe subiectul fondurilor europene, vizite ale unor oficiali europeni etc.)

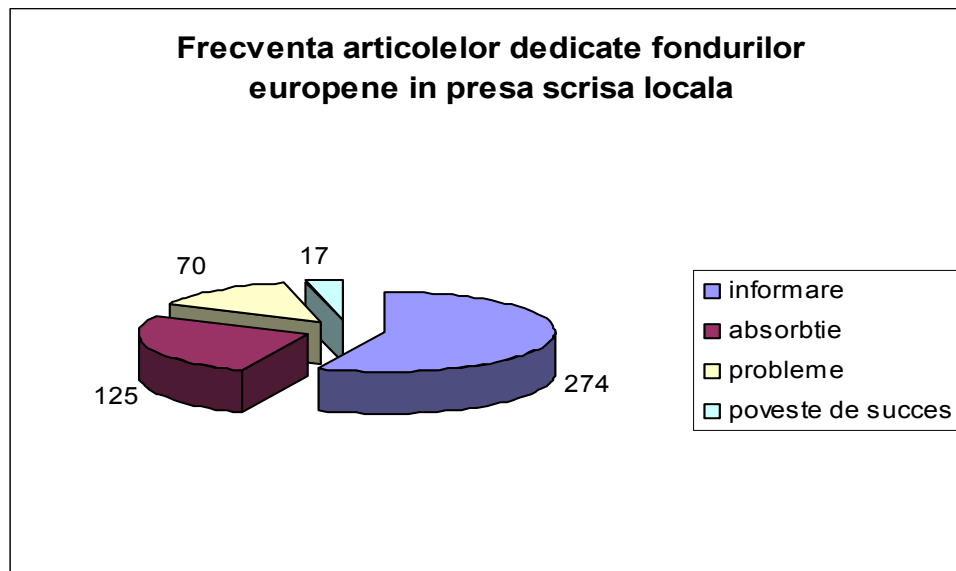
Au fost considerate **articole de absorbție** acele articole care prezentau finalizarea unor proiecte europene prezentându-se cifrele cheltuite. Articolele

"povesti de succes" sunt acele articole care prezintă cazuri de succes în implementarea banilor europeni, oferind modele de urmat în această direcție. Au fost considerate articole "cu probleme" acele articole care arătau dificultățile/limitile procesului de implementare al fondurilor europene.

Presa scrisă locală

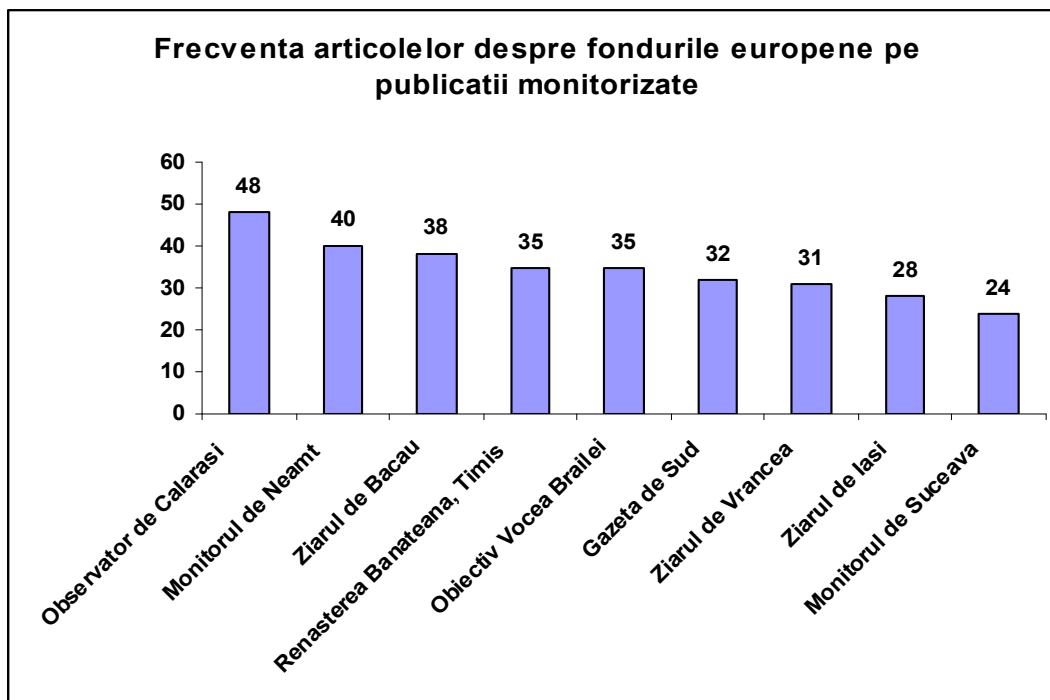
Au fost monitorizate 30 de publicații locale. De-a lungul perioadei au fost luate în calcul articolele de informare, de absorbție, articole care tratau probleme în implementarea fondurilor nerambursabile, cazuri de succes.

Frecvența acestor indicatori este redată de graficul de mai jos:

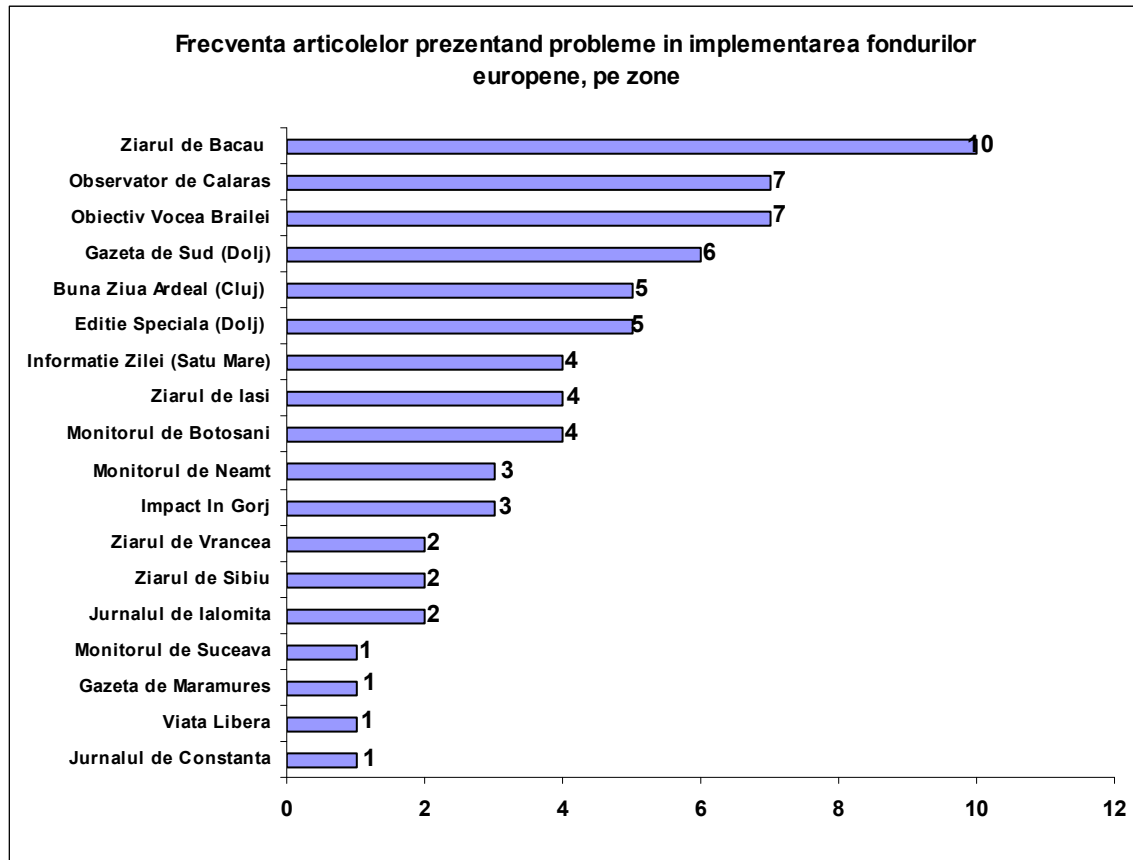
De-a lungul celor trei luni de monitorizare au fost numărate 478 articole care tratau subiectului fondurilor europene în România. Din acestea, 274 au fost articole de informare, 125 articole despre absorbția banilor europeni, 70 articole prezentând probleme în procesul de implementare și 17 articole dedicate cazurilor de succes.

Frecventa articolelor despre fonduri europene în publicațiile monitorizate:

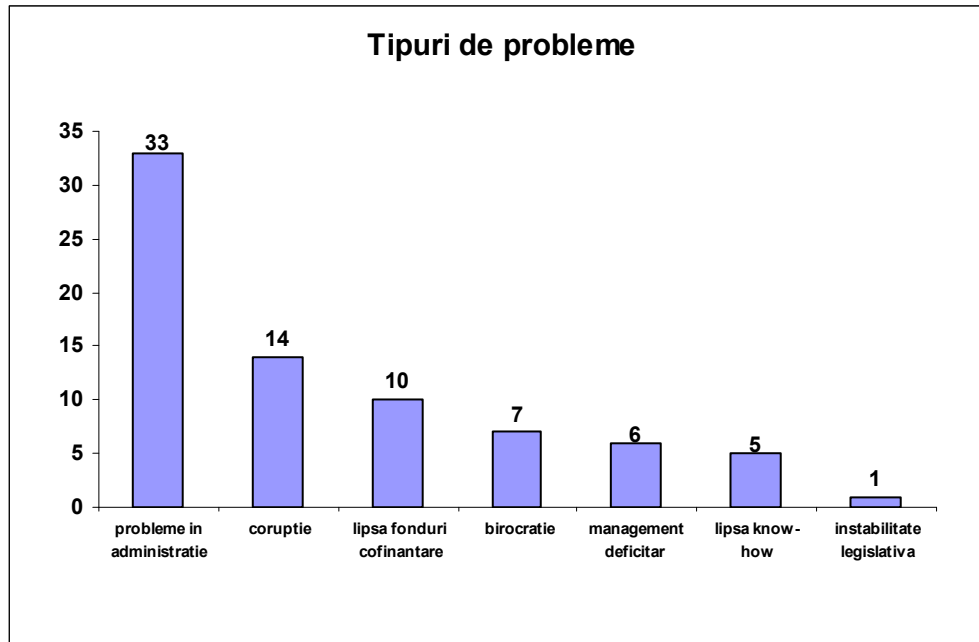
Din cele 30 de publicații monitorizate, Observator de Călărași dedică cele mai multe articole subiectului fondurilor europene, 48. Este urmat de Monitorul de Neamț cu 40 de articole și Ziarul de Bacău cu 38. La celălalt capăt se află Jurnalul de Ialomița cu două articole, Obiectiv, Tulcea cu un articol și Curierul Zilei, Argeș, Gazeta de Oradea, Bihor și Ziarul de Mureș, ziare care nu au publicat niciun articol despre fonduri europene.

Frecvența articolelor care abordează probleme în implementarea fondurilor europene, pe județe:

Ziarul de Bacău a dedicat problemelor de implementare a banilor europeni cele mai multe articole. Principalele tipuri de probleme prezente în această publicație sunt cele care au cauzat autoritățile locale și incompetența acestora. Mai sunt abordate probleme legate de implementarea SAPARD și o posibilă suspiciune de corupție, caz în care sunt implicați Prefectul Județului Bacău, Președintele CJ și Primarul Orașului. Mai atrag atenția, **Observator de Călăraș** și **Obiectiv Vocea Brăilei** ambele cu câte șapte articole despre neajunsurile procesului de implementare al fondurilor europene în România. Amintim în acest context anchetele din Obiectiv Vocea Brăilei despre cheltuirea nejustificată a unor fonduri PHARE pentru reabilitarea spațiilor de locuit din Colonia de romi de la Km 10, existând în acest caz suspiciuni de corupție.

Cele mai frecvente tipuri de probleme în asociere cu programele de finanțare nerambursabile:

Principalele tipuri de probleme sunt cele asociate **sistemului administrativ**. În 33 de situații, din totalul articolelor cu probleme întâlnite, sunt acuzate incompetența și indiferența autorităților. În acest context amintim cazurile din Moldova unde, din cauza indiferenței unor funcționari de la CJ, mai multe comune din jud. Bacău au ratat finanțările pentru refacerea infrastructurilor după inundații. Alte situații sunt asociate cu slaba pregătire a funcționarilor publici în întocmirea cererilor de finanțare, lipsa cunoștințelor elementare (ex. cunoștințe operare calculator), comunicarea defectuoasă între diverse instituții implicate în procesul de implementare (ex. între Agenția Națională de Mediu și CJ Bacău cu privire la amplasarea gropilor ecologice), lipsă de profesionalism și dezinteres față de oportunitățile de finanțare (cazul de la Botoșani legat de lipsa caietelor de sarcini ce trebuiau întocmite de MIE pentru accesarea proiectelor de bună vecinătate), deficit de resurse umane specializate, neglijență, incompetență, administrare defectuoasă, neconsultarea nevoilor comunităților, dispute politice.

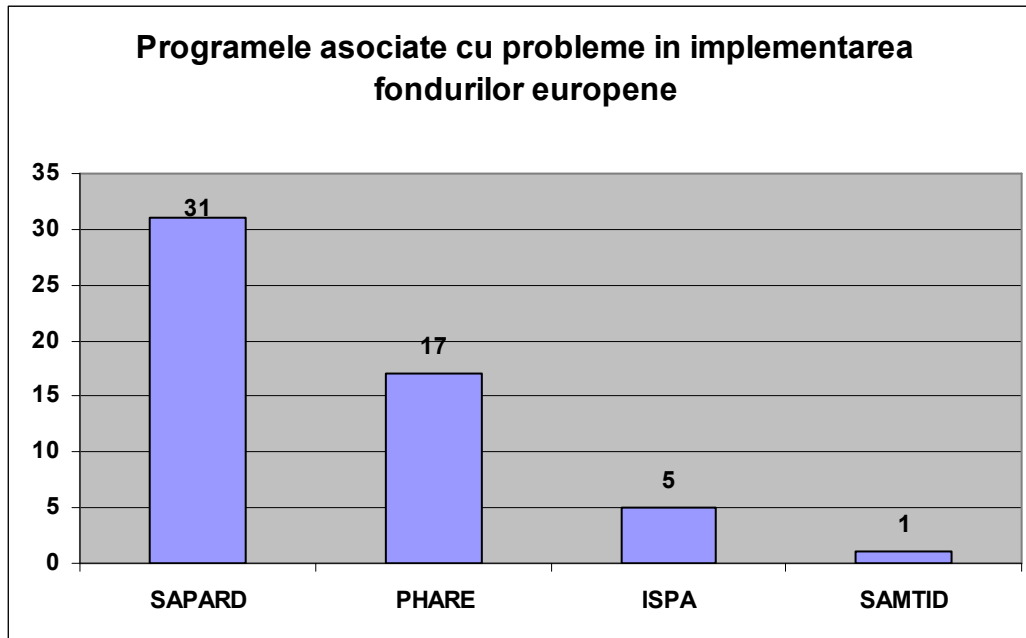
Corupția este al doilea tip de problemă întâlnită în implementarea fondurilor europene. 13 situații releva aceasta clasificare. Cele mai frecvente sunt deturnarea de fonduri prin intermediul firmelor, fundațiilor, funcționarilor implicați în procesul de implementare, licitații fictive, documentație falsă etc. Ca exemple:

anchetele din ziarul Obiectiv Vocea Brăilei intitulate *"Pe drumul a sute de mii de euro"* despre mai multe programe PHARE derulate pentru îmbunătățirea situației romilor de la "Km 10", "cazul Magda Țepoi" (Ziarul de Iași) în care șefa Camerei de Comerț Iași este acuzată de "deturnarea a 138 000 euro dintr-un proiect PHARE", Ialomița si primarii de comune audiați în cazul fundației din Mioveni suspectă de deturnare de fonduri PHARE (Jurnalul de Ialomița), licitația dubioasa din Constanța pentru construirea stației de epurare a apei din zonă (Jurnalul de Constanța).

Lipsa fondurilor pentru cofinanțarea proiectelor europene, un alt tip de problema des întâlnită (10 cazuri). Apare în cazul proiectelor de anvergura (ISPA). Situația este însă des asociată cu sărăcia zonelor rurale și accesul restrâns al țăranilor la proiecte europene. Programul "Fermierul" lansat de Ministerul Agriculturii pentru creditarea țăranilor interesați de fonduri SAPARD a complicat si mai mult accesul la bani europeni. Condițiile de creditare dificile, documentația stufoasă, procedurile de finanțare anevoioase au fost convertite în cercetarea de față sub tipologia **birocrație**. Problema a fost întâlnită în 6 cazuri și este asociată cu documentația stufoasă necesară cererilor de finanțare pe programele "Fermierul" și SAPARD.

Alte tipuri de probleme întâlnite au fost: **management deficitar de proiect, lipsa know-how-ului necesar pentru depunerea cererilor de finanțare, instabilitate legislativă.**

Programe de finanțare asociate cu probleme:

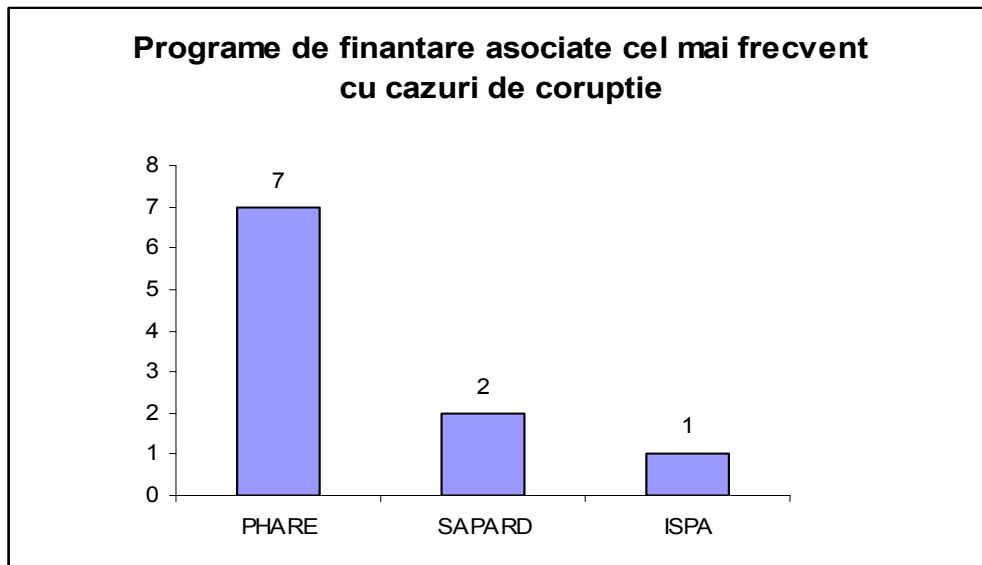

În publicațiile analizate, Programul SAPARD este asociat cu cele mai multe probleme de implementare. În 31 de cazuri sunt menționate slaba absorbție, documentația stufoasă necesară, dificultățile programului "Fermierul" (program de creditare menit să asigure cofinanțarea proiectelor SAPARD), birocrația, condițiile prohibitive solicitate pentru acordarea creditelor, sărăcia zonelor rurale, lipsa informațiilor necesare pentru depunerea cererilor de finanțare.

Programul PHARE apare într-un context problematic în 17 cazuri. Majoritatea problemelor întâlnite sunt actele de corupție survenite în derularea acestor fonduri.

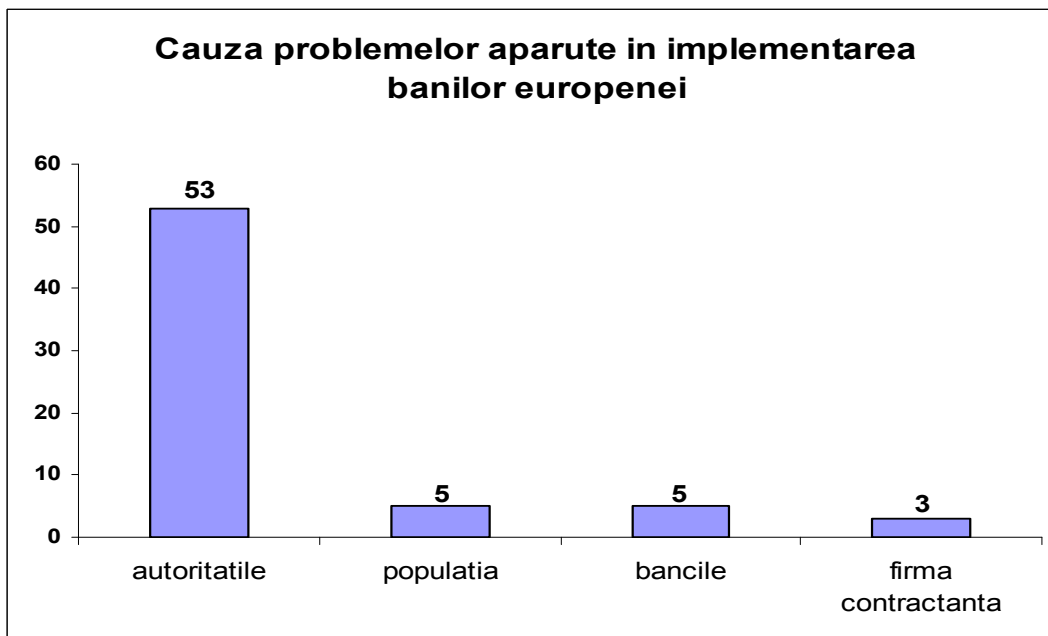
ISPA este asociat cu dificultăți în implementare și management precum și cu lipsa posibilităților de cofinanțare.

Programele de finanțare asociate cel mai frecvent cu cazuri de corupție:

Cele mai multe cazuri de corupție au fost înregistrate pe programul PHARE, în 7 cazuri din cele 13 analizate la baza suspiciunilor de corupție se aflau fonduri provenind din programe PHARE. Programul SAPARD a fost implicat în două cazuri de corupție în timp ce fondurile ISPA au fost asociate cu un singur caz.

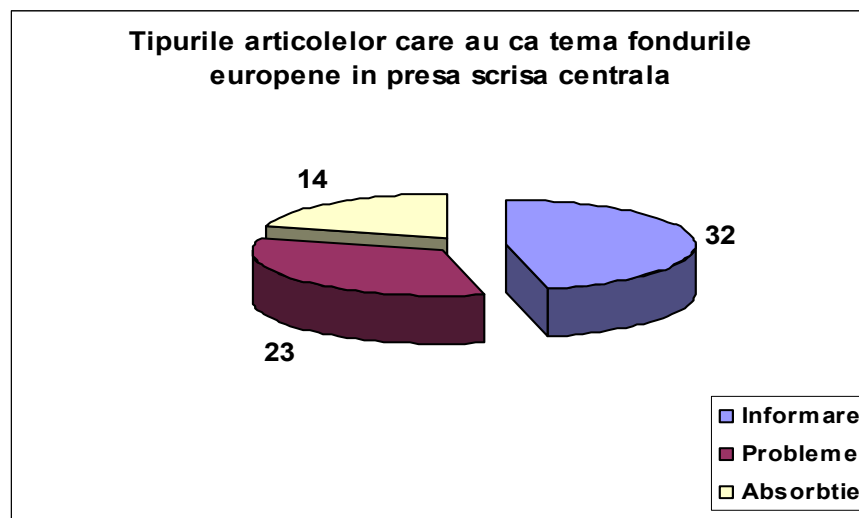
Cauza problemelor apărute în implementarea fondurilor europene:

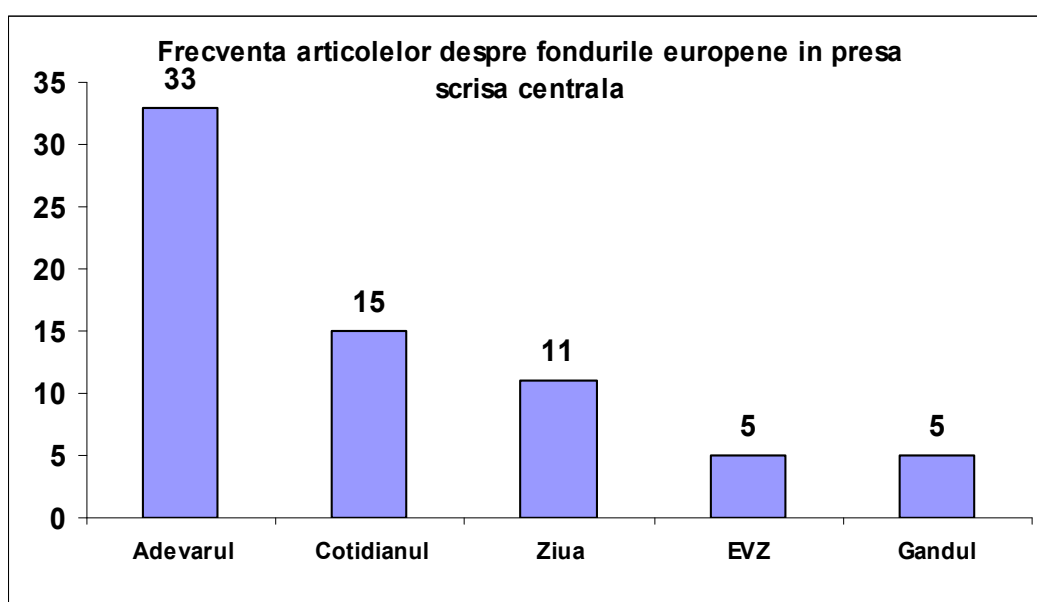
Principala cauză a problemelor de implementare o reprezintă autoritățile. În 54 de cazuri din cele 70 de articole despre problemele procesului de implementare autoritățile sunt considerate ca fiind vinovate pentru modul deficitar în care banii europeni sunt cheltuiți. Amintim aici funcționarii neglijenți sau insuficienți pregătiți din consilii județene, Agenții de Dezvoltare, consilii locale, primari de localități dezinteresați de atragerea fondurilor europene. Populația sau beneficiarii privați reprezintă o a doua cauză a problemelor, în special din cauza faptului că nu se depun proiecte, situația fiind valabilă în mediul rural unde gradul de absorbție al fondurilor SAPARD este destul de mic. Băncile, prin condițiile dure de creditare și firmele contractante, prin nerespectarea clauzelor contractuale, reprezintă alte cauze ale problemelor din procesul de implementare al fondurilor europene în România.

Presă scrisă centrală

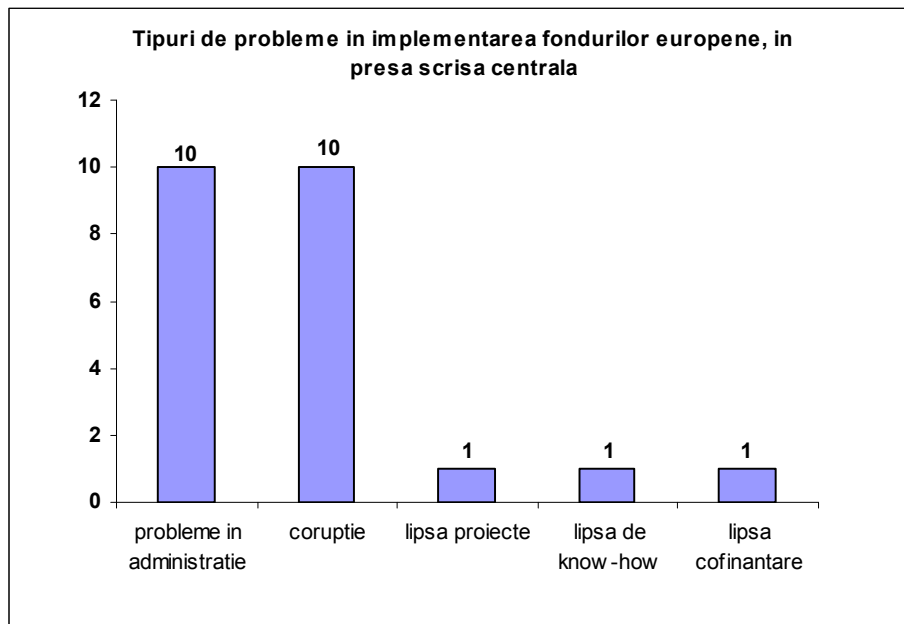
Au fost monitorizate cinci publicații naționale: Adevărul, Cotidianul, Gândul, Jurnalul Național și Ziua. De lungul perioadei au fost analizate articolele de informare, de absorbție, articolele care tratau probleme în implementarea fondurilor nerambursabile și cazuri de succes. Frecvența acestor indicatori este prezentată în graficul de mai jos:

Din totalul de 69 de articole dedicate subiectului fondurilor europene, 32 au fost articole de informare, 23 au prezentat probleme și 14 au prezentat cazuri de absorbție. Cotidianele care au publicat cele **mai multe articole** dedicate fondurilor europene au fost Adevărul (33 articole) și Cotidianul (15 articole), iar **cele mai puține** articole au fost publicate de Gândul și Evenimentul Zilei, ambele cu câte 5 articole în perioada monitorizată. Frecvența articolelor dedicate subiectului fondurilor europene este redată de graficul următor:

Din totalul articolelor care au abordat probleme în implementarea banilor europeni am extras principalele tipuri de probleme. Frecvența acestora este redată de graficul de mai jos:

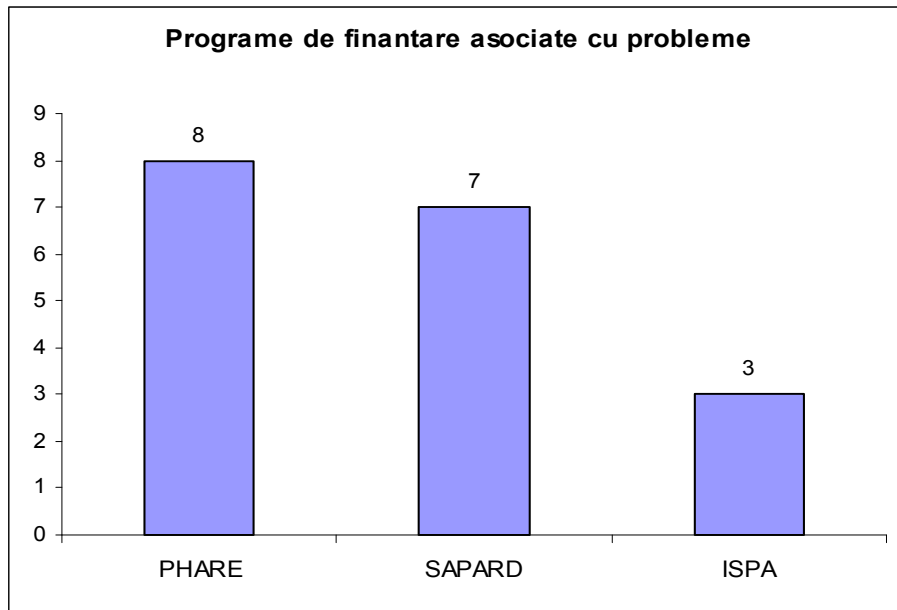

Tipurile de probleme sunt: corupție și probleme ale administrației. În 10 cazuri este acuzată incompetența autorităților române în implementarea fondurilor europene nerambursabile. Cele mai frecvente tipuri sunt asociate cu managementul deficitar de proiect și nerespectarea clauzelor contractuale, situații care determină rezilierea contractelor și pierderea banilor alocați.

Suspiciunile de corupție apar în zece articole din totalul celor analizate. CA exemple prezentăm cazul de la Pitești și cei 689 000 de euro cheltuiți în mod nejustificat de primarul Tudor Pendiuc, caz intrat în atenția OLAF și semnalat de Cotidianul (9 februarie). Un alt exemplu este legat de Agenția Națională pentru Sprijinirea Inițiativelor Tinerilor (ANSIT) și cei peste 1,5 mil de euro cheltuiți în mod nejustificat de, (Cotidianul și Adevărul, 24 feb și respectiv 2 martie). Tot la capitolul suspiciuni de corupție amintim ancheta din Cotidianul, 25 martie, despre licitațiile dubioase pe SAPARD, Constanța, cazul banilor PHARE deturnați la Iași și cheltuiți pentru reclama într-o publicație locală, Adevărul, 4 februarie, același ziar atrăgând atenția despre o posibilă deturnare de fonduri PHARE la Bucegi, 14 feb 2006. În toate cazurile descrise, organele de anchetă (OLAF, DLAF) au în vizor funcționari publici, membrii ai autorităților locale sau

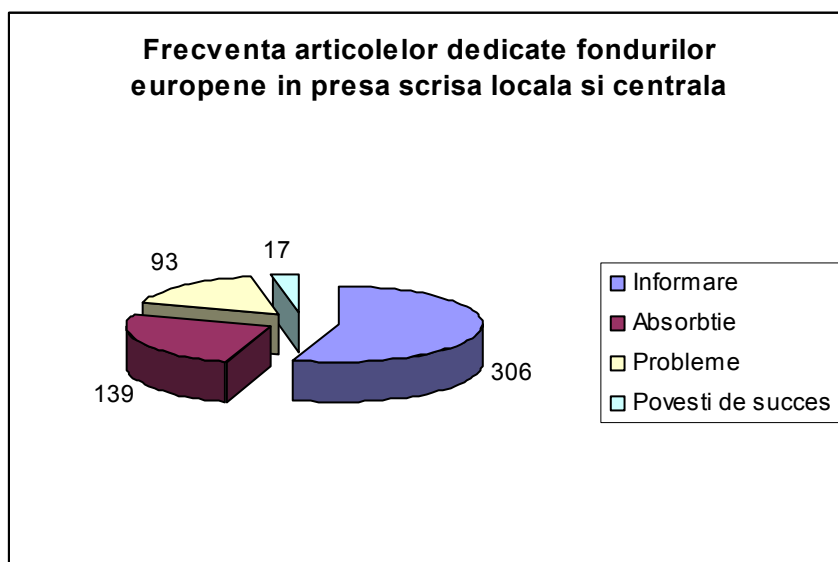
funcționari SAPARD. Alte tipuri de probleme: lipsa proiectelor necesare contractării fondurilor nerambursabile (un caz), lipsa informațiilor utile și a pregătirii în întocmirea cererilor de finanțare, lipsa cofinanțării.

Cele mai frecvente probleme semnalate în presa scrisă centrală au vizat derularea programelor PHARE și SAPARD. În vreme ce programul ISPA este asociat cu trei situații problematice. Situația este prezentată în graficul de mai jos:

Concluzii generale

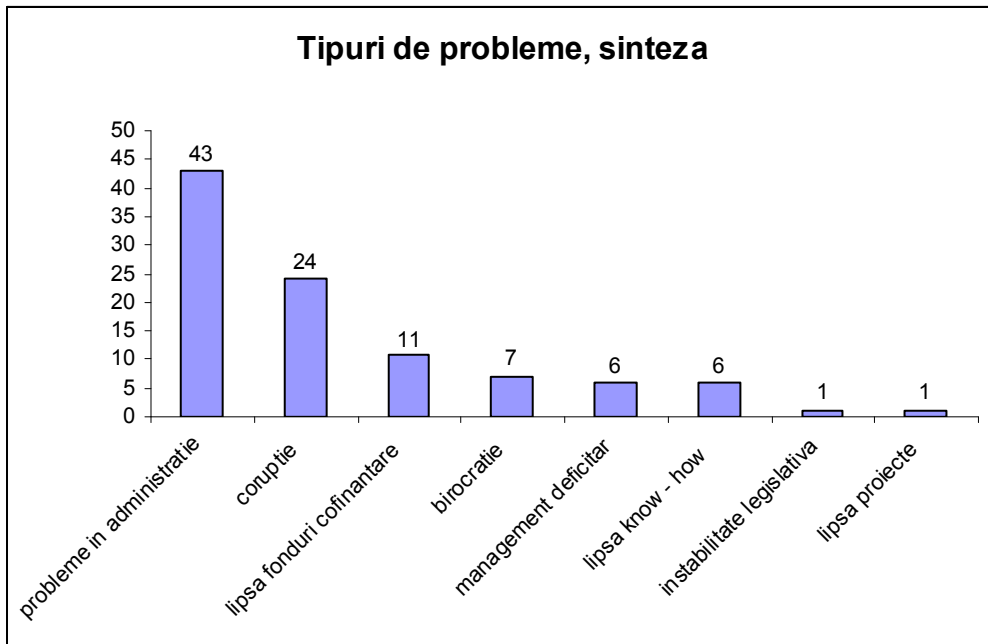
În cele 30 de publicații locale și cinci publicații centrale au fost urmărite dificultățile cu care procesul de implementare al fondurilor europene se confruntă. Tipul articolelor despre fonduri europene și frecvența acestora sunt redate de graficul de mai jos:

Au fost identificate 555 de articole dedicate subiectului fondurilor europene în România. Din acestea, 306 (55,13%) sunt articole de informare, 139 (25,04%) articole de absorbție, 93 (16%) articole prezentând probleme și 17 (3,03%) povești de succes.

Din totalul articolelor dedicate subiectului, au fost analizate articolele despre diversele probleme apărute pe traseul banilor europeni în România.

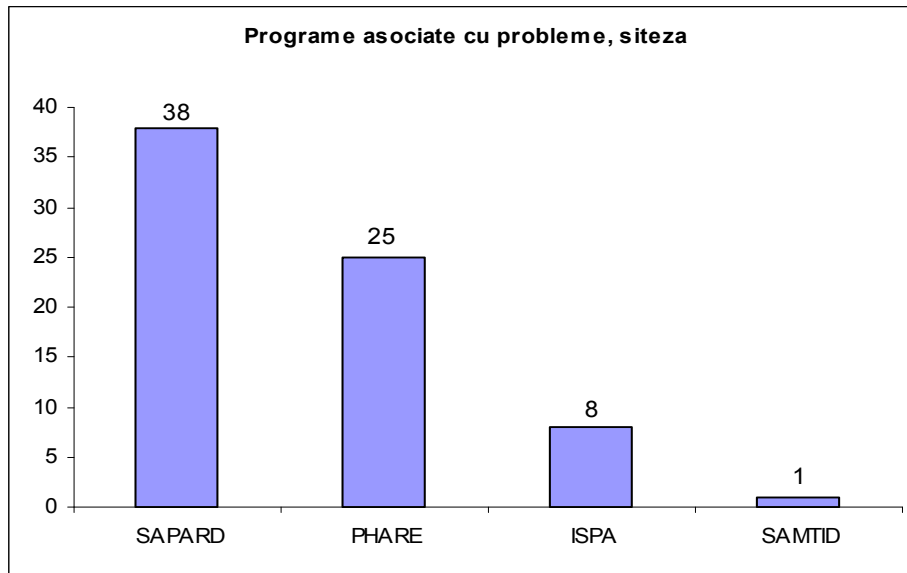
Sintetizând informațiile întâlnite în presa scrisă centrală și cea locală ajungem la concluzia că cel mai întâlnit tip de problemă este cea legată de administrație. Graficul de mai jos prezintă cele mai întâlnite tipuri de probleme din presa românească în perioada ianuarie – aprilie 2006.

Au fost analizate 43 de cazuri în care autoritățile erau acuzate de incompetență în procesul de implementare a fondurilor europene. În aceste articole se pune accent pe lipsa resurselor umane specializate, neglijența funcționarilor, indiferența instituțiilor de management, administrarea defectuoasă a fondurilor, lipsa de comunicare între instituții centrale și locale sau jocurile și interesele politice. Des întâlnite sunt și cazurile de corupție. Au fost analizate un număr de 24 de articole în care erau prezentate cazuri de fraudă apărute în cheltuirea fondurilor europene. Amintim anchetele din ziarul Obiectiv Vocea Brăilei, referitoare la Colonia de romi de la "Km 10" din Brăila și fondurile PHARE cheltuite în mod nejustificat sau anchetele din ziarul Cotidianul despre afacerile cu bani europeni ale primarului din Pitești Tudor Pendiuc sau licitațiile dubioase de la SAPARD Constanța.

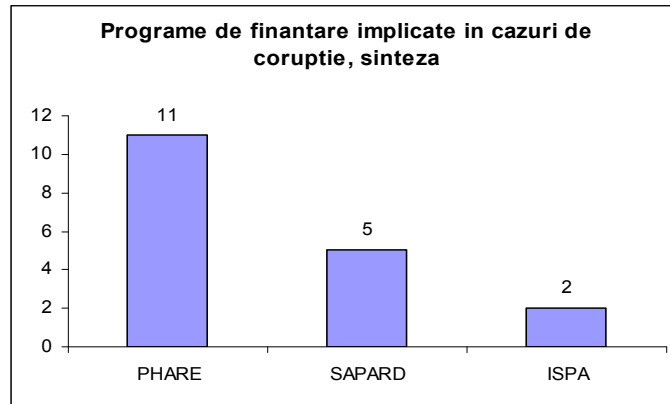
Un alt tip de problemă identificat este lipsa fondurilor de cofinanțare. Situația se referă la proiectele europene de anvergură (ISPA) și la incapacitatea Consiliilor Județene de a le cofinanța. Alte tipuri de probleme întâlnite au fost: birocrăția stufoasă din spatele finanțărilor, management deficitar de proiect sau lipsa de know how în accesarea fondurilor alocate de Uniunea Europeană.

Cele mai multe **probleme** identificate sunt asociate cu programul de finanțare **SAPARD**:

Așa cum arată graficul de mai sus, în 38 de cazuri programul SAPARD este asociat cu dificultăți de implementare. Acestea sunt legate în special de condițiile grele de acces la fonduri nerambursabile cu care se confruntă populația rurală, birocrăția din spatele instrumentului de creditare "Fermierul" sau condițiile puse de bănci pentru accesarea creditelor de cofinanțare.

Din totalul cazurilor de **corupție** prezentate de presă, cel mai des program asociat cu astfel de situații este programul **PHARE**:

Au fost 11 cazuri în care bani proveniți din fonduri PHARE se aflau în atenția organelor de control, 5 cazuri în care fonduri SAPARD au fost asociate cu cazuri de corupție și 2 cazuri în care fonduri ISPA erau implicate în scandaluri de corupție.

Autoritățile reprezintă principala cauză a problemelor cu care se confruntă procesul de implementare a fondurilor europene în România. Sunt 68 de situații în care autorii articolelor analizate dau vina pe autorități pentru neajunsurile sistemului. Alte cauze sunt reprezentate de populație și lipsa de interes a acestora în accesarea banilor europeni, băncile creditoare sau firmele contractante de lucrări care nu respecta clauzele contractuale. Situația este redată de graficul de mai jos.

